

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

© 2017 РОЖЕЛЮК В. М., ДЕНЧУК П. Н.

УДК 657.22:018

Рожелюк В. М., Денчук П. Н. Формування облікової політики переробних підприємств в умовах адаптації національних положень до міжнародних стандартів обліку та звітності

У статті визначено принципи підготовки облікової політики з використанням вітчизняного та зарубіжного досвіду, узагальнено науково-теоретичні підходи та вдосконалено формулювання поняття «облікова політика». Обґрунтовано доцільність проведення попередньої оцінки ефективності організаційних заходів через використання узагальнених в обліковій політиці критеріїв, висвітлено рівні нормативно-правового регулювання облікової політики з урахуванням діючого законодавства. Розкрито порядок визначення параметрів та напрямів облікової політики, визначено вимоги до формування облікової політики, досліджено вплив факторів на її формування в умовах ринку. Сформувано рекомендації щодо основних розділів Наказу про облікову політику на переробному підприємстві, визначено перелік складових Наказу про облікову політику із урахуванням організації та технології виробничого процесу переробних підприємств в умовах ринкової економіки. Зроблено порівняльну характеристику міжнародних та національних положень щодо формування облікової політики підприємств у ринковому середовищі.

Ключові слова: організація бухгалтерського обліку, удосконалення, нормативно-правове регулювання, облікова політика, принципи, робочий план рахунків, обліковий процес, переробне підприємство.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 17.

Рожелюк Вікторія Миколаївна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку в державному секторі економіки та сфері послуг, Тернопільський національний економічний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46020, Україна)

E-mail: rozelyuk@ukr.net

Денчук Павло Никифорович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку у виробничій сфері, Тернопільський національний економічний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46020, Україна)

E-mail: pavlo26003419@mail.ru

УДК 657.22:018

Рожелюк В. М., Денчук П. Н. Формирование учетной политики перерабатывающих предприятий в условиях адаптации национальных положений к международным стандартам учета и отчетности

В статье определены принципы подготовки учетной политики с использованием отечественного и зарубежного опыта, обобщены научно-теоретические подходы и усовершенствованы формулировки понятия «учетная политика». Обоснована целесообразность проведения предварительной оценки эффективности организационных мероприятий посредством использования обобщенных в учетной политике критериев, освещены уровни нормативно-правового регулирования учетной политики с учетом действующего законодательства. Раскрыт порядок определения параметров и направлений учетной политики, определены требования к формированию учетной политики, исследовано влияние факторов на её формирование в условиях рынка. Сформулированы рекомендации по основным разделам Приказа об учетной политике на перерабатывающем предприятии, определен перечень составляющих Приказа об учетной политике с учетом организации и технологии производственного процесса перерабатывающих предприятий в условиях рыночной экономики. Проведена сравнительная характеристика международных и национальных положений по формированию учетной политики предприятий в рыночной среде.

Ключевые слова: организация бухгалтерского учета, совершенствование нормативно-правового регулирования, учетная политика, принципы, рабочий план счетов, учетный процесс, перерабатывающее предприятие.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Библ.:** 17.

Рожелюк Виктория Николаевна – доктор экономических наук, доцент, доцент кафедры учета в государственном секторе экономики и сфере услуг, Тернопольский национальный экономический университет (ул. Львовская, 11, Тернополь, 46020, Украина)

E-mail: rozelyuk@ukr.net

Денчук Павел Никифорович – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета в производственной сфере, Тернопольский национальный экономический университет (ул. Львовская, 11, Тернополь, 46020, Украина)

E-mail: pavlo26003419@mail.ru

UDC 657.22:018

Rozheliuk V. M., Denchuk P. N. The Formation of Accounting Policies for Processing Enterprises in the Context of Adaptation of National Regulations to the International Standards of Accounting and Reporting

The article defines principles for preparation of accounting policies using both domestic and foreign experience, generalizes scientific and theoretical approaches, and improves the wordings of the concept of «accounting policy». The feasibility of conducting a preliminary assessment of efficiency of organizational activities through the use of the criteria generalized in the accounting policy has been substantiated, the legal and regulatory levels have been highlighted, taking into consideration the existing legislation. The procedure for determining the accounting policy parameters and directions has been disclosed, requirements to the formation of accounting policy have been defined, influencing of factors on its formation in market conditions has been researched. Recommendations for the main sections of the accounting policy order in the processing enterprise have been formulated, a list of parts of the accounting policy order has been determined, taking into consideration the organization and technology of the working process of processing enterprises in the circumstances of market economy. A comparison of international and national regulations on the formation of accounting policies for the market-based enterprises has been carried out.

Keywords: organizing the accounting, legal and regulatory improvement, accounting policy, principles, work plan of accounts, accounting process, processing enterprise.

Fig.: 1. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 17.

Rozheliuk Viktoriia M. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of accounting in the public sector and the services sector, Ternopil National Economic University (11 Lvivska Str., Ternopil, 46020, Ukraine)

E-mail: rozelyuk@ukr.net

Denchuk Pavlo N. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting in the Industrial Sector, Ternopil National Economic University (11 Lvivska Str., Ternopil, 46020, Ukraine)

E-mail: pavlo26003419@mail.ru

Зміна парадигми вітчизняної системи обліку в контексті євроінтеграційних процесів та міжнародних стандартів зумовила потребу у формуванні облікової політики на рівні суб'єктів господарювання, пов'язану з наявністю в законодавчих нормативно-правових актах альтернативних варіантів обліку, серед яких бухгалтер повинен обрати оптимальний і організувати відповідним чином його структурні складові, завдяки чому він стає активним учасником здійснення господарських операцій, а не тільки їх реєстратором.

Питання облікової політики досліджували на двох рівнях – державному та на рівні підприємства як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-економісти: М. С. Пушкар [11, с. 384], Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Малюга [5, с. 8], А. А. Пилипенко, В. І. Отенко [10, с. 50], М. І. Кутер [8], А. З. Шнейдман [16, с. 13, 14], Л. К. Сук і П. А. Сук [15], В. М. Рожелюк [13] та інші.

Проте в Україні не існує чітких правил і вимог до формування облікової політики на законодавчому рівні, що зумовило подальше наукове дослідження.

Розглянемо детальніше окремі визначення. Трактуючи поняття «облікова політика» як у МСФЗ, так і в українському законодавстві передбачає, що підприємство до початку звітної періоду обирає в межах, передбачених стандартами або іншими нормативними документами, певні методи, методика, способи оцінки, форми організації обліку тощо, які використовуються ним для ведення поточного обліку і складання фінансової звітності. Це забезпечує, з одного боку, однозначність тлумачення показників фінансової звітності, а з іншого – створює умови для здійснення фінансового менеджменту підприємства [9].

Термін «облікова політика» включає слова «облік» і «політика». Сутність обліку є добре відомою у професійній сфері. Поняття ж «політика» характеризує мистецтво управляти державою, однак притаманне також і економічній діяльності, в якій вживаються такі словосполучення, як економічна та фінансова політика, соціальна політика тощо. Власне саме тому словосполучення «облікова політика» є цілком виправданим.

Переважає більшість авторів визначають її як сукупність принципів, методів і процедур організації ведення обліку. На другому місці за поширеністю визначення облікової політики стоїть сукупність способів ведення бухгалтерського обліку. В поодиноких підходах до переліку елементів, які визначають облікову політику, передбачено сукупність правил, методик, форм, способів, прийомів, технік і схем організації та ведення бухгалтерського обліку, що обираються підприємством з-поміж загальноприйнятих або розробляються самостійно, виходячи з особливостей його діяльності. Існують і суттєво відмінні від наведених погляди, зокрема, розгляд облікової політики як діяльності підприємства, документа, інструментів маніпулювання фінансовими показниками, власне управлінського обліку тощо [12, с. 174].

Деякі вчені вказують на існування концепції облікової політики, під якою М. С. Пушкар [11, с. 384] розуміє регламентацію процесу підготовки інформації про діяльність підприємства, яка корисна для прийняття управлінських рішень щодо розподілу та ефективного

використання наявних ресурсів і отримання результативної інформації. Серед учених, які досліджували питання облікової політики, досить поширеним є підхід, який передбачає її розгляд у широкому та вузькому розумінні. Щоправда, саме трактування як у широкому, так і у вузькому сенсі в поглядах різних учених суттєво різняться. Так, Л. І. Белоусова [2, с. 14–17] у широкому розумінні обліковою політикою вважає управлінський облік, у вузькому – сукупність способів ведення обліку. Вчені М. Т. Білуха [3], Ф. Ф. Бутинець [4], Б. В. Гринів [6], Т. В. Барановська [1] вважають облікову політику правилами ведення облікового процесу, включаючи при цьому до її складу питання організації інших елементів системи бухгалтерського обліку (посадові інструкції) й об'єкти організації облікового процесу (носії інформації, їх рух).

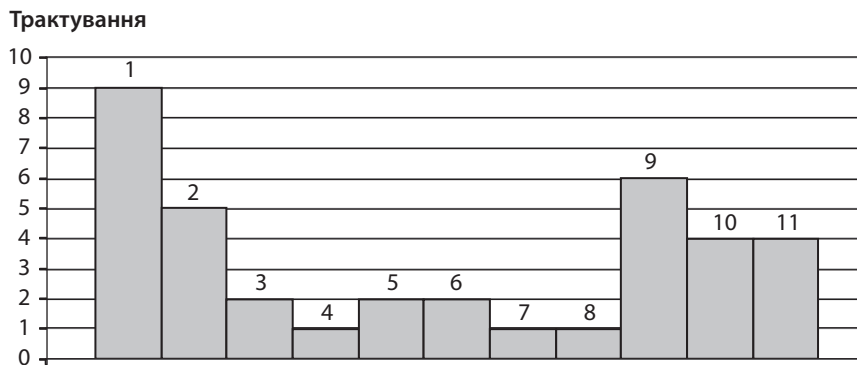
Паралельно з обліковою політикою науковці виділяють балансову, податкову, фінансову, амортизаційну, емісійну, договірну, цінову, інноваційну, інвестиційну, кадрову, дивідендну політику підприємства тощо [17, с. 123]. Загалом облікова політика підприємства позиціонується як сукупність способів і прийомів ведення бухгалтерського обліку, що прийняті на підприємстві та відповідають особливостям його діяльності [15, с. 429]. Але дослідники висловлюють й інші думки з цього приводу (рис. 1).

Серед інших вирізняється думка М. С. Пушкаря [14, с. 241], який пропонує виділяти п'ять рівнів формування та застосування облікової політики: міжнародний, міждержавний, державний, галузевий та рівень підприємства. Дослідники виокремлюють три рівні облікової політики – рівень підприємства, державний та міждержавний. У законодавстві країн, які утворилися на території колишнього Радянського Союзу, визначення облікової політики подібне до визначення, наведеного у МСФЗ, або відсутнє взагалі.

При виборі варіанта щодо конкретного питання ведення й організації обліку на підприємстві слід використовувати єдиний підхід (табл. 1).

Загалом облікова політика підприємства позиціонується як сукупність способів і прийомів ведення бухгалтерського обліку, що прийняті на підприємстві та відповідають особливостям його діяльності [15, с. 429].

Підприємство самостійно визначає параметри та напрями облікової політики; обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації й узагальнення інформації в них із дотриманням єдиних методологічних засад і з урахуванням особливостей господарської діяльності й наявної технології обробки облікових даних; розробляє систему і форми звітності та контролю господарських операцій, обліку для управління і визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів; затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку; може виділяти на окремий баланс філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, які зобов'язані вести бухгалтерський облік, із подальшим включенням їх показників до фінансової звітності підприємства, і обирає форму організації та

- 1 – сукупність принципів, методів і процедур організації ведення обліку;
- 2 – сукупність способів ведення бухгалтерського обліку;
- 3 – принципи, основи, домовленості, правила та практика ведення обліку;
- 4 – управлінський облік;
- 5 – документ;
- 6 – засіб, що дозволяє підприємствам легально маніпулювати фінансовими результатами;
- 7 – діяльність;
- 8 – попередня оцінка;
- 9 – інші (сукупність принципів, методик, форм, способів, прийомів, методів, технік, схем і процедур організації та ведення бухгалтерського обліку);
- 10 – правила ведення облікового процесу;
- 11 – методологія ведення бухгалтерського обліку

Рис. 1. Підходи дослідників до трактування сутності поняття «облікова політика»

Джерело: складено за [1–4; 6; 15; 17].

Таблиця 1

Елементи, принципи та фактори облікової політики

№ з/п	Назва	Характеристика
Елементи		
1	Обов'язкові	Розкриваються у примітках до фінансової звітності
	Необов'язкові	Не розкриваються у примітках до фінансової звітності
Принципи		
2	Законність	Методичні прийоми, способи та процедури ведення бухгалтерського обліку не повинні суперечити чинному законодавству та правовим нормам
	Адекватність	Облікова політика повинна відповідати особливостям умов діяльності підприємства, його галузевій спрямованості, технології виробництва
	Єдність	Облікова політика єдина для підприємства незалежно від кількості його підрозділів, філій або дочірніх підприємств
Фактори		
3	I	Вплив економічного, податкового та бухгалтерського законодавства на підприємство
	II	Правовий статус підприємства
	III	Плани розвитку підприємства – поточні та перспективні
	IV	Кадрове та матеріально-технічне забезпечення бухгалтерської служби

Джерело: авторська розробка.

ведення бухгалтерського обліку; розробляє робочий план рахунків, організацію інвентаризації матеріальних цінностей, коштів і розрахунків тощо.

Процес формування облікової політики підприємства є складним і трудомістким. Основна мета діяльності підприємства буде досяжною, якщо правильно організовано систему бухгалтерського обліку, для чого потрібно обрати необхідні методи обліку та правильно розподілити обов'язки між працівниками підприємства.

Варто зауважити, що від вдало обраної облікової політики великою мірою залежать ефективність управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу. Вдало обрана облікова політика позитивно впливає на діяльність підприємства, забезпечує ефективну роботу бухгалтерії.

При формуванні облікової політики підприємства переробної промисловості обов'язково слід дотримувати таких основних вимог: повнота; законність; несупереч-

ність; пріоритет змісту над формою; достовірність; раціональність; обачність. Основною метою формування облікової політики є: підвищення фінансової стійкості організації, посилення її незалежності від зовнішніх факторів у результаті нарощування джерел власних коштів; цільове накопичення і використання накопичених грошових і матеріальних ресурсів переважно на розвиток організації, її оновлення й технічне переозброєння тощо.

Використовуючи облікову політику, власник та адміністрація забезпечують максимальну ефективність господарської діяльності підприємства. Формування й реалізація облікової політики є тим інструментом, який дозволяє власникам вибудувати бухгалтерський облік так, щоб максимально задовольнити їхні потреби в інформації для управління своєю власністю.

Таким чином, облікова політика повинна охоплювати всі аспекти облікового процесу, у тому числі методичний та організаційно-технічний: під методичним аспектом слід розуміти обрані організацією конкретні способи та методи ведення бухгалтерського обліку, наприклад, методи групування й оцінки фактів господарської діяльності, погашення вартості активів, способи застосування рахунків бухгалтерського обліку тощо; під організаційно-технічним – систему побудови бухгалтерської служби, організації внутрішньогосподарського обліку, звітності та контролю; технологію обробки облікової інформації, наприклад, прийоми організації документообігу, інвентаризації, системи облікових реєстрів та інші відповідні способи, методи і прийоми. При розробленні облікової політики підприємство повинно прагнути до формування такої політики, яка б забезпечувала досягнення оптимальних (з погляду стратегії розвитку) кінцевих результатів фінансово-господарської діяльності.

На вибір та обґрунтування облікової політики впливають такі основні фактори: організаційно-правова форма та форма власності; галузева приналежність та вид діяльності; організаційна структура та структура управління підприємством (концерн, об'єднання, підрозділ або філіал підприємства тощо); ступінь залежності від головного керівного органу; показники, що характеризують обсяги й ефективність діяльності суб'єкта господарювання (обсяг виконання робіт, надання послуг, товарообіг, середньооблікова чисельність працюючих, рентабельність) і т. ін.

Наказ про облікову політику підприємства (табл. 2) після його затвердження набуває статусу юридичного документа. Він є основним внутрішнім документом, який регулює організацію облікового процесу на підприємстві та є обов'язковим для виконання всіма його службами і працівниками.

Отже, підсумовуючи всі описані визначення, можна стверджувати, що облікова політика підприємства – це сукупність методів обліку, обраних ним серед законодавчо дозволених, враховуючи його специфіку діяльності та стратегічну мету.

Проектування облікової політики на підприємстві є складним, трудомістким і відповідальним процесом, оскільки воно вимагає виконання складних аналітичних процедур, потребує врахування особливостей діяльності підприємства в конкретному середовищі. У ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» наводиться 10 чинників, якими слід керуватися при визначенні облікової політики [7].

Виходячи з існування щонайменше 20 факторів зовнішнього та внутрішнього впливу на облікову політику підприємства, можемо стверджувати, що вона є індивідуальною й повинна максимально підлаштуватися під потреби конкретного підприємства.

Таблиця 2

Рекомендовані основні розділи наказу про облікову політику на переробному підприємстві

№ з/п	Назва розділу	Характеристика
1	Загальні положення	Мета облікової політики, обов'язки керівника і головного бухгалтера щодо ведення бухгалтерського обліку
2	Форма обліку	Зазначається форма обліку, яку застосовує підприємство
3	Робочий план рахунків	Перелік рахунків, якими користується підприємство, створений на підставі чинного плану рахунків
4	Графік документообігу	Затверджений графік документообігу на підприємстві
5	План проведення інвентаризації	Перелік планових інвентаризацій та час їх проведення із зазначенням основних об'єктів
6	Склад фінансової, податкової, статистичної та іншої звітності	Перелік звітності, порядок її складання, затвердження і подання. Перелік посадовців, відповідальних за складання та подання звітності
7	Положення про зберігання архіву підприємства	Порядок зберігання архіву документів підприємства, відповідальний посадовець
8	Методика ведення обліку	Установлення мінімальної вартісної межі основних засобів, вибір методу нарахування амортизації та оцінки вибуття запасів, створення резервів на оплату відпусток, резервів за дебіторською заборгованістю тощо, спосіб обліку і розподілу загальновиробничих витрат, застосування класів рахунків, інші особливості методики ведення обліку відповідно до конкретних умов підприємства – галузі та технології виробництва

Саме тому рекомендовано створити відповідну комісію на підприємстві, яка б відповідала за розробку всієї облікової політики. До її складу можуть увійти: головний бухгалтер, головний технолог, головний механік, головний економіст, внутрішній аудитор, ревізор тощо. Якщо при розробці облікової політики звернутися до стороннього підприємства (аутсорсинг), існує ризик, що така фірма, не повністю зорієнтована в усіх нюансах обліку підприємства, може вказати принципи обліку, які виявляться для нього неприйнятними.

Нині потребує уваги питання розроблення облікової політики за МСФЗ, яка є досить важливим методичним чинником підготовки звітності за міжнародними стандартами, що набуває додаткової актуальності в контексті сучасних трансформаційних тенденцій у сфері вітчизняного бухгалтерського обліку. При переході на МСФЗ доцільно максимально наблизити облікову політику, що формується за МСФЗ, до чинної облікової політики за П(С)БО. Це дозволить скоротити трудові та фінансові витрати на трансформацію звітності. Проте облікова політика, що формується за міжнародними стандартами фінансової звітності, суттєво відрізняється від облікової політики за П(С)БО, що обумовлює здійснення трансформаційних бухгалтерських проводок.

На відміну від вітчизняної нормативно-правової бази, МСФЗ передбачає порядок дій у разі, якщо для конкретної операції немає відповідного стандарту. Параграфом 10 МСБО 8 передбачено, що якщо немає МСФЗ, який конкретно застосовується до операції, іншої події або умови, управлінський персонал повинен застосовувати судження під час розробки та реалізації облікової політики. Тобто, якщо в стандартах не передбачено необхідних норм, підприємство може застосовувати відповідні норми з інших джерел або шукати аналогічні ситуації, до яких в МСФЗ містяться конкретні вказівки. Ще одна особливість, що відрізняє процес формування облікової політики за МСФЗ, полягає в тому, що є можливість відхилитися від вимог стандартів, якою, втім, можна користуватися нечасто, коли управлінський персонал доходить висновку, що відповідно до вимоги МСФЗ можна настільки вводити в оману, що це суперечитиме меті фінансової звітності, вказаній в Концептуальній основі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на вибір та обґрунтування облікової політики впливає досить велика низка чинників: організаційно-правова форма та форма власності; галузева належність і вид діяльності; організаційна структура підприємства; ступінь залежності від головного керівного органу тощо. На практиці розробка облікової політики покладається на головного бухгалтера, який не може охопити всі її ділянки, а в деяких випадках – і зробити правильний вибір. Така ситуація зумовлює необхідність створення відповідної комісії, яка б відповідала за розробку облікової політики підприємства. Не бажано звертатися до стороннього підприємства при розробці облікової політики, адже існує ризик, що така

фірма, не повністю зорієнтована в усіх нюансах обліку підприємства, може визначити принципи обліку, які виявляться неприйнятними. Формування облікової політики підприємства залежить від інтересів різних груп користувачів облікової інформації та є одним із важливих етапів його функціонування в ринкових умовах господарювання. При опрацюванні облікової політики підприємства доцільною є участь практично всіх структурних підрозділів за напрямками їх діяльності. Робота з підготовки та вдосконалення облікової політики повинна вестися планомірно протягом року. Облікова політика підприємства є досить індивідуальною та повинна максимально підлаштуватися під потреби конкретного підприємства. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Барановська Т. В.** Облікова політика підприємства в Україні: теорія і практика: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04. К., 2005. 21 с.
- 2. Белоусова Л. И.** Учетная политика предприятия – основа составления финансовой отчетности. *Вісник СНУ ім. Даля*. 2008. № 1. С. 14–17.
- 3. Білуха М. Т.** Теорія бухгалтерського обліку: підручник. К.: А. С. К., 2000. 892 с.
- 4.** Бухгалтерський фінансовий облік: підручник/за ред. Бутиця Ф. Ф. 5-е вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2003. 726 с.
- 5. Бутинець Ф. Ф., Малюга Н. М.** Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність: навч. посіб. 3-є вид., перероб. і доп. Житомир: ПП «Рута», 2001. 512 с.
- 6. Гринів Б. В.** Облікова політика суб'єкта господарювання: торгівля, комерція, підприємництво. *Збірник наукових праць ЛКА*. Львів: «Укоопспілка» ЛКА, 1998. С. 168–169.
- 7.** Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- 8. Кутер М. И.** Теория бухгалтерского учета: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Финансы и статистика, 2002. 640 с.
- 9. Ловінська Л. Г., Стефанюк І. Б.** Організація бухгалтерського обліку та фінансового контролю в сучасних умовах господарювання в Україні. Київ: НДФІ, 2006. С. 142–154.
- 10. Пилипенко А. А., Отенко В. І.** Організація обліку і контролю: навч. посіб. Харків: Вид ХДЕУ, 2002. 288 с.
- 11. Пушкар М. С.** Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): монографія. Тернопіль: Економічна думка, 1999. 424 с.
- 12. Рожельюк В. М.** Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2013. 488 с.
- 13. Рожельюк В. М., Питель С. В.** Шляхи вирішення проблем формування облікової політики підприємства. *Інноваційна економіка*. 2009. № 3 (13). С. 79–83.
- 14.** Сучасні проблеми обліку: монографія/за ред. д-ра екон. наук, проф. М. С. Пушкаря. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. 268 с.
- 15. Сук Л. К., Сук П. Л.** Бухгалтерський облік: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 507 с.
- 16. Шнейдман Л. З.** Учетная политика при переходе России к рыночной экономике: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.12. М., 1995. 22 с.
- 17. Щирба М. Т.** Облікова політика в системі управлінського обліку: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2011. 340 с.

REFERENCES

- Baranovska, T. V. "Oblikova polityka pidpriemstva v Ukraini: teoriia i praktyka" [The accounting policies of enterprises in Ukraine: theory and practice]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.04*, 2005.
- Belousova, L. I. "Uchetnaya politika predpriyatiya – osnova sostavlenniya finansovoy otchetnosti" [Accounting policy – the basis of preparation of financial statements]. *Visnyk SNU im. Dalia*, no. 1 (2008): 14-17.
- Bilukha, M. T. *Teoriia bukhhalterskoho obliku* [Accounting theory]. Kyiv: A. S. K., 2000.
- Bukhhalterskyi finansovyi oblik* [Accounting financial accounting]. Zhytomyr: Ruta, 2003.
- Butynets, F. F., Maliuha N. M. *Bukhhalterskyi oblik: oblikova polityka i plan rakhunkiv, standarty i korespondentsiia rakhunkiv, zvitnist* [Accounting: the accounting policy and chart of accounts, standards and correspondence accounts, reporting]. Zhytomyr: Ruta, 2001.
- Hryniv, B. V. "Oblikova polityka subiekta hospodariuvannia: torhivlia, komertsii, pidpriemnytstvo" [The accounting policies of a business entity: trade, Commerce, entrepreneurship]. In *Zbirnyk naukovykh prats LKA*, 168-169. Lviv: «Ukoopspilka» LKA, 1998.
- Kuter, M. I. *Teoriya bukhgalterskogo ucheta* [Accounting theory]. Moscow: Finansy i statistika, 2002.
- [Legal Act of Ukraine] (1999). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- Lovinska, L. H., and Stefaniuk, I. B. *Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku ta finansovoho kontroliu v suchasnykh umovakh hospodariuvannia v Ukraini* [Organization of accounting and financial control in modern conditions of managing in Ukraine]. Kyiv: NDFI, 2006.
- Pylypenko, A. A., and Otenko, V. I. *Orhanizatsiia obliku i kontroliu* [Organization of accounting and control]. Kharkiv: Vyd-vo KhDEU, 2002.
- Pushkar, M. S. *Tendentsii ta zakonmirnosti rozvytku bukhhalterskoho obliku v Ukraini (teoretyko-metodolohichni aspekty)* [Trends and patterns of development of accounting in Ukraine (theoretical methodological aspect)]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 1999.
- Rozheliuk, V. M. *Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku diialnosti pererobnykh pidpriemstv* [Organization of accounting activities of processing enterprises]. Kyiv: NNTs IAE, 2013.
- Rozheliuk, V. M., and Pytel, S. V. "Shliakhy vyrishennia problem formuvannia oblikovoi polityky pidpriemstva" [The solutions to the problems of formation of accounting policy]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 3 (13) (2009): 79-83.
- Suchasni problemy obliku* [Modern problems of accounting]. Ternopil: TNEU, 2010.
- Suk, L. K., and Suk, P. L. *Bukhhalterskyi oblik* [Accounting]. Kyiv: Znannia, 2008.
- Shneydman, L. Z. "Uchetnaya politika pri perekhode Rossii k rynochnoy ekonomike" [Accounting policy at the transition of Russia to a market economy]. *Avtoref. dis. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.12*, 1995.
- Shchyrb, M. T. *Oblikova polityka v systemi upravlinskoho obliku* [The accounting policy in the system of management accounting]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2011.